

Graven in het archief

Hoe oude Kleio-artikelen inspiratie geven voor de les

Historia magistra vitae est. Deze oude stelling van Cicero is tijdens de geschiedenisles nog steeds relevant. Wat kunnen we leren van ons verleden? In dit jubileumjaar van de VGN en *Kleio* is het daarom leuk om diezelfde vraag eens over het verleden van ons eigen tijdschrift te stellen.

Quinten Koster is
redacteur van *Kleio*.

Kleio werkt hard aan het digitaliseren van haar oude uitgaves. Op de website van VGN *Kleio* staan al veel jaargangen van het tijdschrift. Het archief gaat terug tot de eerste jaargang, in 1959. In de tussenliggende periode is wel het een en ander veranderd. Niet alleen op het didactische vlak, want zoals u weet staan ook de historische interpretaties niet in steen gebeiteld. Daarom nodigen wij u uit om ons archief eens rustig door te nemen en te kijken of er uit al die oude artikelen lessen geleerd of gemaakt kunnen worden die nu nog steeds relevant zijn. Om u op weg te helpen hebben wij enkele *Kleio*-edities uitgelicht.

Ouderwets Nederlands

Alleen al de gebruikte woorden en zinnen in de tweede *Kleio* uit 1961 brengen de lezer terug in de tijd. Er staat een prachtig verslag in van de conferentie voor historici op de Pietersberg in Oosterbeek. Hier stond de behandeling van de contemporaine geschiedenis met daarbij aansluitend een discussie over de behandeling van het nationaalsocialisme centraal.

‘In het pre-Google-tijdperk werd regelmatig historisch materiaal afgedrukt’

Hoewel dit stuk zeker de moeite van het lezen waard is (en het laat zien dat de discussie over gevoelige geschiedenis in de klas niet alleen een onderwerp op het VGN-congres van maart 2018 was) willen wij u graag

wijzen op een ander artikel uit deze uitgave. Er staat namelijk ook een uitgebreid stuk in over het geschiedenisboek in de Sovjet-Unie, met als titel: *Enige opmerkingen over het geschiedenisboek van de middelbare school in de sovjetunie*. Dit artikel zou nu heel goed bruikbaar zijn als bron bij een les over totalitaire systemen of over staatspropaganda: in hoeverre komt de geschiedenis die aan leerlingen in de Sovjet-Unie geleerd werd, overeen met het beeld van hetzelfde verleden dat de Nederlandse leerlingen van toen en van nu geleerd hebben? En welke visie op de gebeurte-

nissen is de absolute waarheid? Dit ‘archaische’ artikel kan dan zomaar het begin zijn van een boeiende klassikale discussie.

Historisch materiaal

Oude *Kleio*'s kunnen als historische bron gebruikt worden, maar in het pre-Google-tijdperk werd ook regelmatig historisch materiaal afgedrukt dat in de geschiedenisles bruikbaar zou kunnen zijn. Een mooi voorbeeld hiervan staat in *Kleio* 3 van 1976 (p. 252-254): *Gesprekken over de geschiedenis van ons vaderland*. Het is een deel van een iets grotere bron die drie bladzijden eerder

G E S P R E K K E N
OVER DE
GESCHIEDENISSEN
VAN ONS
V A D E R L A N D
E E R S T E G E S P R E K.

Vader Kroostlief had drie kinderen; twee jongens, Hendrik en Theodorus, en een meisje, Elizabeth geheeten.
Hendrik was 12 jaren, Theodorus 11, en Elizabeth 9 jaren oud. Zij gingen alle drie ter schoole bij meester Vormhart; die hen niet alleen goed onderwees in het leezen, schrijven, rekenen, zingen; maar hun ook allerlei nuttige lesfen gaf, om hen verstandig en deugdzaam te doen worden. — De moeite, die de meester aan hun besteedde, was ook niet vergeefs: zij leerden voortreflijk; ook waren zij zeer gehoorzaam, en hadden liefde en achting voor hunnen meester, om dat hij hen zoo veel goeds leerde. Als zij uit het school kwamen, speelden zij soms eens wat, of, zo het

A mooi

beginnt. Het geheel stamt uit 1801 en geeft een mooi inkijkje in het dagelijks leven van de familie Kroostlief. De drie kinderen van negen tot twaalf jaar oud 'gingen ter schoole' bij meester Vormhart, die hen niet alleen goed onderwees in 'het leezen, schrijven, rekenen, zingen; maar hun ook allerlei nuttige lessen gaf, om hen verstandig en deugdzaam te doen worden'. Overigens grappig om te zien dat het muzikaal onderwijs, zoals zingen, toen blijkbaar even belangrijk werd gevonden als lezen en rekenen. In hun vrije tijd lazen de kinderen nuttige boekjes en oefenden zij wat ze op school geleerd hadden. En als het mooi weer was, maakten ze een lekkere wandeling. In de lange winteravonden gebeurde het weleens dat vader Kroostlief zijn kinderen verhalen uit de oude geschiedenissen vertelde, waar deze ideale kinderen dan zeer geïnteresseerd naar luisterden.

Deze bron kunt u misschien goed gebruiken om het dagelijkse gezinsleven rond 1800 te illustreren. Maar leuker is het om de leerlingen te laten bedenken in hoeverre het in de bron geschetste beeld eigenlijk representatief was voor de maatschappij in die periode. Tip: leg de leerlingen voor het lezen van de bron wel eerst even uit dat een 's' vaak als een soort 'f' werd geschreven, voordat ze het idee krijgen dat iedereen in Nederland rond 1800 sliste.

Historisch relevant?

Een ander interessant artikel staat in *Kleio* 4 van juni 2002: *Was 11 september 2001 een keerpunt?* Vraag volwassenen of ze nog weten wat zij op 11 september deden, dan heb je grote kans dat ze je dit precies kunnen vertellen. Deze terroristische aanslag op de Verenigde Staten wordt door velen tegenwoordig inderdaad als een keerpunt in de geschiedenis gezien. Dit artikel is binnen een jaar na deze wereldschokkende gebeurtenis geschreven, en dat maakt het toch wel leuk om weer eens door te nemen. Vooral de conclusie van het artikel is opvallend: 'Geen enkele Amerikaanse president kan het zich voor een lange reeks van jaren nog permitteren een in zichzelf gekeerd buitenlandbeleid te voeren. Natuurlijk blijft een spanningsveld bestaan tussen Amerikaanse belangen en die van de rest van de wereld. Maar in een onomkeerbaar proces zullen ze steeds meer samenvallen. Daar ben ik van overtuigd.' De huidige werkelijkheid lijkt toch wat weerbarstiger. Vooral met een president die als leus heeft dat Amerika op de eerste plaats staat. Voor een les kan het daarom interessant zijn om dit artikel er weer eens bij te pakken. Denken de leerlingen dat de conclusies die toen uit de gebeurtenissen getrokken werden juist waren en zijn ze in dat geval dan nog steeds relevant, of zaten ze er toen helemaal naast?

Didactische inspiratie

In *Kleio* 2, het maartnummer van 2004, werd ingegaan op het probleem dat het vak geschiedenis zowel een breed beeld van het verleden moet schetsen, alsook een diepgaande analyse van specifieke gebeurtenissen dient te zijn. Het bekende dilemma van overzicht en diepte. Hiervoor is een artikel van Steven Barnes uit het Engels vertaald: *Completer dus beter?* In dit artikel wordt een aanpak

besproken die in de Engelse praktijk goed bleek te werken. Het is gebaseerd op het uitgangspunt dat één grote vraag de hele module overkoepelt. De leerlingen bedenken bij deze vraag voorlopige hypothesen die ze met behulp van een aantal deelonderzoekjes gaan toetsen. De conclusies van die onderzoekjes maken samen deel uit van het overzicht van het tijdvak. De leerlingen maken met de deelonderzoeken steeds gebruik van specifieke feitelijke informatie waarmee ze een overzicht van een tijdvak proberen te krijgen. In het artikel wordt de voorbeeldvraag 'In hoeverre was de periode 1750-1900 een tijd van vooruitgang?' besproken. Hierbij zijn ook enkele voorbeeldwerkvormen toegevoegd, zoals het gebruik van analytische tijdbalken en de 'swing-o-meter'. Als afronding moesten de Engelse leerlingen een essay over de eerder genoemde vraag schrijven. Hierbij viel op dat het conceptuele niveau van het werk hoog was. Misschien dat (een onderdeel van) deze didactische werkwijze u inspireert om dit ook in uw les toe te passen? U ziet, er is voldoende te bedenken. Zoek de besproken artikelen er eens bij, of kijk zelf of u tussen onze oude jaargangen nog andere voor u bruikbare juweeltjes kunt ontdekken. Want ook een oude *Kleio* kan een goede historische bron zijn. ■

